

Az „Ny” mint nyelv Zilahy Péter *Az utolsó ablakzsiráf* című könyvében

Absztrakt. Zilahy kötete a polifonikus nyelvi tér határai között mozog. Így a nyelvi fixáltságon túli kapcsolatokra is utal. Az elbeszélő eszménye ilyenkor a valóság idealizált nyelv által határolt hozzáférése lenne. Ennek alapján a tematikus textúra és a plurális olvasási stratégia egymásnak feszülésének termékeny terepe ez a kötet. Épp ezért talán érdemes lehet felütni az „ny”-nél. Ez lenne a dolgozat elsődleges tétje is.

„M megbocsátani és felejteni annyi, mint becses tapasztalatokat az ablakon kidobni.”
Arthur Schopenhauer

Nyelv 1.:

„Ha a számba veszem az enivalót, a nyelvemem érzem az ízét. Tudom, hogy édes, sós, savanyú vagy keserű. A nyelv érzékszerv. Beszéd közben mozgatom a nyelvemet, e nélkül nem tudnék beszélni.”

Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Ablak—Zsiráf

Nyelv 2.:

„Magyarországon magyar nyelven beszélünk. Japánban japán nyelven beszélnek. A Földön az emberek sokszáféle nyelven beszélnek. Az iskolában mindenki tanul idegen nyelvet. Angolt, franciát, németet, oroszot és más nyelveket is.”

Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Ablak—Zsiráf

A rendszerváltásra vagy pedig az azokat megelőző forradalomra, forradalmakra való reflektálás irodalmi igénye, azaz a rendszerváltást és az azt megelőző, illetve követő eseményeket tematizáló regények – mind a magyar, mind pedig a szlovák és cseh irodalomban – már a kilencvenes évek elején megjelentek, és mennyiségük az utóbbi időben jelentősen növekedett, az esemény reprezentációja pedig variábilissá vált. Gondolhatunk itt Grendel Lajos, Jáchym Topol, Pavel Vilikovský, Esterházy Péter egyes műveire, vagy akár Garaczi László, Kukorelly Endre, Csaplár Vilmos és Bogyó Noémi szövegeire. Aktuális és termékeny feladat a korpusz irodalomtörténeti, történeti, narratív, műfaji, stiláris és poétikai szempontokat együttesen működtető feldolgozása. Véleményem szerint ezekben a művekben a rendszerváltás fogalma jellegzetesen közép-európai kontextusban tűnik fel.

Ebből következik, hogy a közép-európaiság¹ utóbbi években megkérdőjeleződött, és bizonyos mértékig kiüresedett fogalmát sajátos tartalommal töltheti fel a rendszerváltás közép-európai tapasztalatként való értelmezhetősége. Hiszen ebben az esetben a kvázi nemzeti rendszerváltás-történetek a hasonlóságaik miatt Európán belüli kontextusban gondolhatóak el². A vizsgálat az irodalmi alkotásokban megjelenő rendszerváltás-tapasztalatok és közép-kelet-európai identitásnarratívák feltárására irányulhat, különös tekintettel a szövegtér traumatikus térként való megjelenítésére; a származás, a társadalmi, generációs és a nyelvi határok, határidentitások reflexiójára a szövegben. Az így tetten érhető „többnyelvű kulturális szöttes” mintázatát az egymás mellett létező, egymással párhuzamosan vagy ellentétesen jelen lévő kulturális tendenciák hozzák létre, éppen ezért a leírása az „átfogó pillantás”³, a komparatiztika módszertanával gondolható el, olyan megközelítésmódot kíván, amely az egymás melletti tendenciákat együttesen képes érzékelni.

Zilahy Péter *Az utolsó ablakzsiráf* című könyve a délszláv rendszerváltás, Jugoszlávia széthullása, valamint az azt megelőző tüntetések, események körülményeit viszi színre. Az 1996-os belgrádi diáktüntetés történetét fragmentált formában, az illusztrált gyereklexikon műfaji hagyományát, az *Ablak—Zsiráf*⁴ szerkezeti és nyelvi sajátosságait imitálva beszéli el, és groteszk módon forgatja ki annak ideologikus alapjait.

„Az ablakzsiráf egy képeskönyv volt, amelyből olvasni tanultunk, amikor még nem tudtunk olvasni. Megtudhattuk belőle, hogy a nap keleten kel, szí-

- 1 Pl. Mitteleuropa / Közép-Európa, Zwischeneuropa / Köztes-Európa, Délkelet-Európa, Central Europe, East-Central Europe, Central-Eastern Europe, Eastern Europe, Central- and Eastern Europe, Kárpát-Európa, Dunatáj, Balkán-Európa, borderlands of Western civilizations. Lásd BOJTÁR Endre, *A közép- és kelet-európai összehasonlító (irodalom)történet mai lehetőségeiről*, Regio, 2001/2, 161. A fogalom variációit lásd pl.: Áttűnések: A századforduló irodalma Közép- és Kelet-Európában, szerk. BALOGH Magdolna et al., Budapest: Balassi, 1992.; Dionýz ĎURIŠIN, *Dialógy a reflexie: o medziliterárnosti*, Bratislava: Smena, 1987; UŐ (red.), *Osobitné medziliterárne spoločenstva I–V.*, Bratislava: Veda, 1986–1992. *Hľadanie súčasnosti, Slovenská literatúra začiatku 21. storočia*, eds. Radoslav PASSIA, Ivana TARANENKOVÁ, Bratislava: Literárne informačné centrum, 2014.; LENDVAI Ferenc, L. *Közép-Európa-koncepciók*, Budapest: Áron, 1997.; Miroslav MARCELLI, *Miesto, čas, rytmus*, Bratislava: Kalligram, 2014.; Miroslav MARCELLI, *Filozofi v meste*, Bratislava: Kalligram, 2008.; Miroslav MARCELLI, *Mesto vo filozofii*, Bratislava: Kalligram, 2011.; Radoslav PASSIA, *Na hranici (Slovenská literatúra a východokarpatský hraničný areál)*, Levoča: Modrý Peter, 2014.; Katharina RAABE, *1989 és a kelet-közép-európai irodalom (olvasott térség)*, Lettre, 2009/22.; *Razvitie literaturi v epohu formirovanija nacij v sztranah Centralnoj i Jugo-Vostocnoj Jevropi: Romantizm*, szerk. I. A. BOGDANOVA et al., Moszkva: Nauka, 1983.
- 2 FRIED István, *A Dunatáj irodalmainak összehasonlító elemzése = Uő, A közép-európai szövegüniverzum*, Budapest: Lucidus, 2002, 167–182.
- 3 THOMKA Beáta, *Kultúrkörök határmezsgyéjén*, Jelenkor, 1993/12., 1033.
- 4 *Ablak—Zsiráf. Képes gyermeklexikon*, szerk. MÉREI Ferenc – V. BINÉT Ágnes, Budapest: Móra, 2017.

vünk a baloldalon van, az októberi forradalom novemberben volt, és az ablakon beárad a fény – akkor is, ha be van csukva”⁵ – olvashatjuk Zilahynál.

A szövegrész nyilvánvalóvá teszi, hogy az *Ablak–Zsiráf* egyfajta hungarikumként sajátos generációs tapasztalatot jelentett, illetve jelent. A Mérei Ferenc és V. Binét Ágnes által összeállított gyereklexikon („a kommunizmus egyik oktatáspolitikai alapl műve”⁶) a '70-es években jelent meg először, és 2017-ben (túlélve az alkotókat) a 42. (!) kiadását érte meg. Az egyes kiadások „felújítva”, aktualizált tartalommal, fogalomkinccsel, ám lényegében az eredeti könyv arculatához és módszertanához igazodva jöttek létre. Ily módon a kiadvány Magyarországon (és hozzátéhetjük: magyar nyelvterületen) az általános iskolai oktatás részévé tudott válni. Az olvasás elsajátításának egyik meghatározó lehetősége, eszköze, amely – ezzel együtt – a világról alkotott elsődleges kép kialakításához is hozzájárul. A szócikkek, miközben általános tapasztalati, természettudományos és műveltségbeli kérdéseket vizsgálnak, a korszak hű lenyomatát adják. Manapság már olyan kérdésekre is választ kaphat az épp aktuális kiadvány, kiadás olvasója, hogy mit jelent és hogyan működik az e-mail, mennyi mindent tud egy mobiltelefon, és miért hasznos épp a fogszabályozás.

Másrészt azonban jól érzékelhető, hogy Zilahy szövege ironikusan viszonyul a mintaként választott műhöz. Hiszen az *Ablak–Zsiráf*, ahogy Nagy Gergely megfogalmazza, „[e]gyfajta előírt nézőpontot és tudást közvetített a világ szemléléséhez éppúgy, mint maga a kommunizmus: beférkőzött a hétköznapokba, behatárolta az ismereteket s kinevelt több generációt ezek szellemében.”⁷ Az *utolsó ablakzsiráf* épp olyan eseménykort választ tárgyául, amely azokat a kontextusokat, amelyek mentén az *Ablak–Zsiráf* létrejött, igyekszik átrendezni. A kommunizmus szigorúan ellenőrzött kulturális és tudásszerkezetei helyett a szabadságot emeli elsődleges értéké.

Azaz nemcsak a társadalom és a politika zárt, megbonthatatlan tünő szerkezeteit kívánja felszámolni, hanem az ismeret- és kapcsolathálózatok organikus alakulásának is teret kíván adni. Az eredeti *Ablak–Zsiráf* tömör, a célközönség olvasási képességeihez és befogadási stratégiáihoz igazodó szócikkei egy lekerekített, megnyugtató valóságról adnak képet, és azt érzékeltetik, minden tudás már eleve adott. Ez a kötet azonban arra mutat rá ironikusan, hogy miközben a világ dolgait a személyes emlékezetben meg akarjuk tartani, illetve – az írás révén – a kollektív emlékezet számára hozzáférhetővé akarjuk tenni, azok folyamatosan változnak.

A forma, azaz lexikon keretező szerkezete, és a tartalom, azaz a forradalom, és általában a történelem dinamikus és széttartó (anarchikus) jellege kerül így szembe, feszültségbe egymással.

Hisz „[m]indaz, amit ma emlékezetnek nevezünk, tulajdonképpen nem emlékezet, hanem már történelem. Mindaz, amit az emlékezet fellángolásának nevezünk, az valójában a történelem tüzeiben való végleges eltűnés. Az emlékezet igénye voltaképpen a történelem igénye.”⁸

5 ZILAHY Péter, *Az utolsó ablakzsiráf*, Budapest: Ab Ovo, 2000 (második kiadás), 4.

6 NAGY Gergely, *Az ablakzsiráf utolsó árnyalata* [online]. <http://fotoirodalom.blogspot.com/2017/08/nagy-gergely-az-ablakzsiraf-utolso.html>

7 NAGY Gergely, *l.m.*

8 Pierre NORA, *Emlékezet és történelem között* [online] <https://epa.oszk.hu/00800/00861/00012/99-3-10.html>

Zilahy személyes tapasztalattal rendelkezett az ábrázolt korszakot illetően: tudósítóként utazott Belgrádba, a Milosevics elleni tüntetések természetrajzát testközelből ismerte meg. Az ismert eseményeket (*a tüntetés fázisait, körülményeit, a történelmi személyiségekkel kapcsolatos tényeket, illetve a korabeli popkulturális jelenségeket, trendeket*) illusztratív és bizonyos mértékig dokumentatív funkcióval bíró képanyag viszi színre, amelynek egy részét a szerző készítette, fotózta.

Mellette szerepel – szócikkekre tagolva – a gyerekkor és a felnőttkor tapasztalatait, tágabb értelemben, a gyerekkorban olvasott *Ablak—Zsiráf* által közvetített rend, és a forradalmi körülmények között megtapasztalt, *Az utolsó ablakzsiráf* keretei között színrevihető, új rend / rendetlenség élményét ütköztető, ironikus elbeszélés. Ahogy az *Ablak—Zsiráf* bekezdései is a személyes tapasztalattól kiindulva definiálják az általános kérdéseket (amely Zilahy Péter esetében különösen priváttá válik, hiszen az *Ablak—Zsiráfok* egyik leggyakoribb főhőse, cselekvője, példaalanya épp a „Péter” névre hallgat), úgy *Az utolsó ablakzsiráf* is a személyes tapasztalat és az általános tézisek összevetésére épít, azonban a kétféle valóság fokozatosan, ironikusan elhajlik egymástól.

A szöveg ironikus—metaforikus beszédmódja, az *Ablak—Zsiráf* retorikáját, deklaratív és naiv logikáját felidéző szöveges sík számos ponton kerül éles ellentétbe a képek naturalizmusával, a Balkán, a megfélemlítés, az erőszak láttatásával (miközben az *Alak—Zsiráf* is kerül a kötetbe képanyag).

68

Egy általános műveltségi lexikonban minden szónak megvan az adott helye. A lexikon szavakat és fogalmakat kényszerít olyan rendbe, amely azok természetes előfordulásától különbözik. A szócikkek ábécérendje a szótárak logikáját követi: az egymás mellé, mögé helyezett kifejezések között ritkán áll fenn logikai vagy szemantikai kapcsolat. Azonban a világot, amelyet leírnak, valójában darabjaira tördelik. Kimetszenek belőle jelentősnek ítélt valóságemeleket, hogy azokhoz egy vagy több, de mindenképp véges számú jelentésmezőt kapcsoljanak. A lexikon könyvtárgy. Vagy adatbázis. És ilyen értelemben a legtöbb esetben archívum: a szóképhez rendelt szemantikai tartalmakat rögzíti is. Kimerevít egy pillanatot: a nyelv, a kultúra, a történelem és a világról való tudás egy adott fázisát, a világ értelmezésének egy opcióját. Ha a rend változik, át kell írni a lexikont. (Talán ezért is volt szükség az *Ablak—Zsiráf* 42. változatára is.)

A rendszerváltások után átírják a lexikonokat, hiszen a történész célja a múlt megidézése, épp az, hogy áthidalja a távolságot, amely az időben létrejön, és reprodukálja a közvetlenséget, amely már nem áll rendelkezésre, illúziót képez a tapasztalat mintájára, hiszen „a történelmi tapasztalatban közelről érint bennünket a múlt.”⁹ A történettudomány számára a távolság áthidalásának eszköze az írás, vagy legalábbis mindenképp olyan gesztus, amely az íráshoz hasonlóan a lejegyzést, rögzítést helyezi a tapasztalat és a tudomány közé. *Az utolsó ablakzsiráf* azonban a többek között Hayden White nevével fémjelvezhető, történetkritikai nézőponttal hozható összefüggésbe, abban az értelemben, hogy a lejegyzést folyton újrendezhető bekezdések, gondolatmenetek, jegyzetek halmazaként láttatja, ahol a fotó- és képanyag szintén újrastrukturálható, alakítható és értelmezhető.

9 Frank R. ANKERSMIT, *A történelmi tapasztalat*, ford. BALOGH Tamás, Budapest: Typotex, 2003, 53.

A tipográfia látszólagos rendezettsége szintén a lejegyzés és olvasás kvázi oppozícióját támasztja alá. A szövegben kiemelt betűk, szavak a szöveg szerkesztettségére hívják fel a figyelmet, emellett a szójelentéssel, az asszociatív mezőkkel való játékokra is invitálják az olvasót¹⁰. Nem a lényeg kiemelésére, rögzítésére tesznek kísérletet, ahogy az a tankönyv- vagy szótárírás során történik, hanem éppenséggel lehetővé teszik az olvasás irányának folyamatos változtatását, ezzel együtt az értelmezési keretek dinamikus módosulását. A gondosan strukturált, képi és nyelvi síkon is információkat közlő narratív váz ellentétes azzal a rendszertelenséggel, a rend hiányával, amelyet a tematika szintjén színrevisz. A fragmentált elbeszélésben a morál, a törvény, a hierarchia fokozatosan felbomlik; a nemzeti és nemzetiségi kódok, a politika, a kultúra és a valóság fogalmai átrendeződnek.

Zilahynál ez a tendencia elsősorban a közép-európai kultúra milyenségének körvonalazásában érzékelhető, amelyet két, egymással ellentétes stratégia, az emlékezet és a történelem terhe működtet. Pierre Nora fogalmazza meg: *„Emlékezet, történelem: távolról sem szinonimák, s rá kell ébrednünk, hogy szembeállítja őket minden. Az emlékezet maga az élet, melyet élő csoportok hordoznak, s ekképpen folyamatos fejlődésben áll, kitéve az emlékezés és a felejtés dialektikájának, nem törődve szükségszerű deformációjával, védtelen minden használat és manipuláció ellen, hajlamos hosszú rejtőzködésre és hirtelen új életre kelésre. A történelem mindig problematikus és tökéletlen rekonstrukciója annak, ami már nincs. Az emlékezet mindig időszerű jelenség, megélt kötődés az örök jelenhez; a történelem a múlt megjelenítése.”*¹¹ A kötet szócikkeiben az aktuális, belgrádi események újra meg újra összeérnek a történelmi Magyarország tényszerű eseményeivel. Így például a tüntetés „gyerekserege” asszociálja a janicsárok seregét:

„A belgrádi tüntetés családi program, ha nem vigyázol, fellöpsz egy gyereket. Gyerekek nyakon, vállon, ölben, kéz a kézben. Pampersszel a hónalatt tüntető anyák. Kölyökképző diákok és rohamrendőrök. Válogatott gyerekek. A boszniai háború mint totális háború gyerekek bevonásával folyt, gyerekeket öltek, raboltak, cseréltek. Gyerekek harcoltak egymással szemben. Belgrádi rémhírek szerint a szarajevói állatkertben szerb gyerekekkel etették az orosz-lánokat.

A törökök háromszáz éven keresztül szedték a gyerekadót a Balkánon. Minden hatodik gyereket Isztambulba vittek, ahol intenzív nyelvtanfolyam, hitoktatás és katonai kiképzés várta őket. A janicsárnak nem lehetett családja és magánélete. Állandó háborúban élt, szabadidejét Allahra fordította. Allah cserébe korlátlan karrierlehetőséget biztosított, a nagyvezírek többsége szerb, horvát, bosnyák, albán gyerekekből került ki. A janicsárok voltak az első állandó európai zsoldossereg. Jeni cseri – az elcseréltek serege.”

Az ilyen megoldások egy sajátos (magán) mitológia kialakítását teszik lehetővé. Olyan emlékmunkáról van szó, amely egyszerre tesz kísérletet a még éppen az emlékezet tárgyává váló szegmensek örökkévalósághoz – a kollektív emlékezethez – való kapcsolására, valamint a már archívumként működő, rögzült, lezárt történelmi tapasztalatnak az élő emlékezetbe való

---

10 Vö. Nagy Gergely, *I.m.*

11 NORA, *I.m.*

visszavezetésére. A gesztus alapja a mintázat. A fenti idézetek esetében például az „elszenvedés” mozzanata: ahogy az *Ablak—Zsiráfot* olvasó gyerek ki van kiszolgáltatva a tudásszerkezeteknek, amelyek a könyvbe íródtak, úgy lesz szükségszerű szemlélője a forradalomnak a tüntetésen, és – egy adott történelmi korszakban – részese egy militáns társadalmi szerveződésnek.

Az egybevágó formák keresése azonban ennél direkter módon jelenik meg abban a sajátos térkép-vázlatban, amelyet a kötet Európáról a városok kezdőbetűi alapján vázol fel:

„Egy tétre menő ország-város parti végén észrevettem, hogy az Északi-tengertől a Perzsa-öbölig Brugge és Bászra között vonalzóval húzható egyenes vonal mentén fekszenek a B betűs fővárosok. A Brüsszel – Bonn – Bécs – Budapest – Bukarest – Bagdad tengely önmagáért beszélt, és mivel tisztában voltam azzal, hogy a városok keletkezését a folyók, a tengerek és a hegyek is befolyásolják, nem éreztem légből kapottnak Bratislava, Belgrád és Bern bevonását sem.”¹²

A B betűs városokhoz hasonlóan M betűs városok is mintázhatják a teret: a könyv végére illesztett térkép két egymást metsző, lineáris vonalon ábrázolja is mindezt. Ha Európa történelmét nem a kauzális (vagy annak vélt) viszonyrendszerek, és nem a temporális összefüggések szerint vázoljuk fel, hanem az írásjelek hasonlóságai és eltérései szerint, akkor elmozdulnak az erővonalak, és akár egy számunkra tetsző alakzattá is rendeződhetnek.

70

A nosztalgia és a láttatás retorikája az, ami Zilahy könyvét alakítja. Hogy a történelmi és a személyes múlt elemei, hasonlóan a fikcionált jelen jugoszláviai eseményeihez, megélhető, különleges élmények. S értékük éppen abban van, hogy a befogadó könnyedén megértheti őket, illetve beléjük helyezkedhet.

Hangulatot kap, akár nyelvi, akár képi/vizuális vonatkozásban. Akár drámai, akár történelmi, akár stílárius kontextuban. Ha a szavak jelentése meg is változik (például a kalács süteményt jelent, a pogácsa lepényt, a tyúkot kuviknak mondják, a kakas pedig tyúk...). Akkor is. Nyelv marad. Ny.

Irodalom

- ANKERSMIT, Frank R., *A történelmi tapasztalat*, ford. BALOGH Tamás, Budapest: Typotex, 2003.
- BALOGH Magdolna et al. (szerk.), *Áttűnések: A századforduló irodalma Közép- és Kelet-Európában*, Budapest: Balassi, 1992.
- BOGDANOVA, I. A. et al. (szerk.), *Razvitie literaturi v epohu formirovanija nacij v sztrana Centralnoj i Jugo-Vostocnoj Jevropi: Romantizm*, Moszkva: Nauka, 1983.
- BOJTÁR Endre, *A közép- és kelet-európai összehasonlító (irodalom)történet mai lehetőségeiről*, Regio, 2001/2., 160–165.
- ĐURIŠIN, Dionýz (szerk.), *Osobitné medziliterárne spoločenstva I–V.*, Bratislava: Veda, 1986–1992.
- ĐURIŠIN, Dionýz, *Dialógy a reflexie: o medziliterárnosti*, Bratislava: Smena, 1987.
- FRIED István, *A közép-európai szöveg univerzum*, Budapest: Lucidus, 2002.
- LENDVAI Ferenc, L. (szerk.), *Közép-Európa-konceptiók*, Budapest: Áron, 1997.
- MARCELLI, Miroslav, *Filozofi v meste*, Bratislava: Kalligram, 2008.
- MARCELLI, Miroslav, *Mesto vo filozofii*, Bratislava: Kalligram, 2011.
- MARCELLI, Miroslav, *Miesto, čas, rytmus*, Bratislava: Kalligram, 2014.
- MÉREI Ferenc – V. BINÉT Ágnes (szerk.), *Ablak—Zsiráf. Képes gyermeklexikon*, Budapest: Móra, 2017.
- NAGY Gergely, *Az ablakzsiráf utolsó árnyalata* [online]. <http://fotoirodalom.blogspot.com/2017/08/nagy-gergely-az-ablakzsiraf-utolso.html>
- NORA, Pierre, *Emlékezet és történelem között* [online] <https://epa.oszk.hu/00800/00861/00012/99-3-10.html>
- PASSIA, Radoslav, *Na hranici (Slovenská literatúra a východokarpatský hraničný areál)*, Levoča: Modrý Peter, 2014.
- PASSIA, Radoslav – TARANENKOVÁ, Ivana (szerk.), *Hľadanie súčasnosti, Slovenská literatúra začiatku 21. storočia*, szerk. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2014.
- RAABE, Katharina, *1989 és a kelet-közép-európai irodalom (olvasott térség)*, Lettre, 2009/22., 26.
- THOMKA Beáta, *Kultúrkörök határmezsgyéjén*, Jelenkor, 1993/12., 1032–1034.
- ZILAHY Péter, *Az utolsó ablakzsiráf* (2. kiadás), Budapest: Ab Ovo, 2000

The „Ny” like „nyelv” in the Book „Az utolsó ablakzsiráf” by Péter Zilahy

Abstract. The volume of Péter Zilahy is enclosed by the boundaries of polyphonic linguistic space. Hence, it refers to connections and reactions beyond the sphere of established language. In such cases, ideally, the narrator should be able to access reality via an idealised-version of language. Based on this assumption, the volume provides a fertile ground for the dichotomies of thematic texts and pluralistic reading strategies. This should be highlighted in the paper by re-reading the entry of the letter „Ny”. This is what this endeavour is concerned with.

Keywords: language, postmodernism, transkulturalism, Péter Zilahy, Ablak—Zsiráf

Mizser Attila
Eszterházy Károly Egyetem,
Mozgóképművészeti és Kommunikációs Tanszék (Eger)
attila.mizser@gmail.com